

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Geschichte der geistlichen Stiftungen, der adlichen Familien, so wie der Städte und Burgen der Mark Brandenburg

[Urkunden-Sammlung für die Orts- und spezielle Landesgeschichte]

Riedel, Adolph Friedrich

Berlin, 1843

XVI. Des Bischofs Wedego von Havelberg Verordnung, wie es mit der Prüfung derer zu halten, welche die Ordination begehren.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54314](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54314)

eisdem. Item fepes et fossas in suis agris et curiis specialibus, quemadmodum ceteri faciunt, non recusent sacerdotes. Precipimus etiam vt altaria anteriora non consecrata post ammonitionem infra mensam destruantur; quod si facere recusent, extunc plebani et sacerdotes a diuinis cessabunt quousque destruantur. Quicquid etiam in ecclesia loco quocunque oblatum fuerit, iure canonico ad sacerdotes dinoscitur pertinere. Quicumque autem huiusmodi oblationibus se introuiserit, excommunicationis sententiam se nouerit hoc facto incurrisse. Item noue imagines trunci in ecclesiis vel cimiteriis infra portici limites non locentur absque nostro consensu et plebanorum huiusmodi locorum pena sub premissa. Ne autem super iam dicta aliquid dubium valeat suboriri, In presentium tenore in Sinodo sancta publicari Mandamus et mandari fecimus. Datum Wistogk Sub anno a natiuitate domini Millesimo quadringentesimo sexagesimo nono, Secunda feria post dominicam Trinitatis, Nostro sub secreto presentibus impresso. Nobisque nostro nomine, Quatinus dictas Constitutiones gratas et ratas habere eademque metropolitico iure confirmare dignemur, humiliter fuit supplicatum. Nos vero Ernestus, Archiepiscopus et primas antedictus, qui supplicum votis presertim, que honorem dei libertatemque ecclesiasticam respiciunt, semper annuimus, huiusmodi supplicationibus paterne inclinati, Constitutiones prefati Wedegonis antecessoris vestri gratas et ratas habentes, Ipsasque auctoritate nostra ordinaria ac metropolitana et tenore presentium approbamus et confirmamus ac quatinus opus est innouamus. Vt autem huiusmodi constitutionum ratificatio approbatio et confirmatio inconuulsa et perpetuo perseuerent, presentes nostras litteras desuper fieri Nostrique maioris Sigilli fecimus appensione communiri, Sub Anathemate prohibentes, ne quis illam quouis modo infringere audeat eidemque quomodolibet contrauenire. Datum In Castro nostro Gebichensteyn, Sub anno domini Millesimo quadringentesimo nonagesimo, Die vero Martis penultima Mensis Marcii.

Item statuit, quod deinceps Sinodus Episcopalis singulis annis feria tertia post Cantate celebrari debeat, Mandans atque peremptoriis citans omnes et singulos in dioecesi havelbergenfi Prepositos, Decanos et presbiteros quoscuque, qui alias ad eandem Sinodum venire sunt astricti, vt absque alia intimatione de cetero nunc fienda Wistogk legitime compareant et huiusmodi Synodali congregationi donec resoluta fuerit legitime intersint. Alioquin qui legitimo impedimento cessante se ab eadem absentare presumpserint, per officialem debite et legitime puniantur. Item statuit quod festum Perpetue et Felicitatis in antea perageretur altera die sancti Thome de Aquino, sicut festum compulsionum de pluribus martiribus, et addatur ad collectam earundem videlicet ad istam Da nobis domine deus noster vt sanctarum martirum tuarum Perpetue et Felicitatis sociorumque earundem. Idem etiam quedam in libris horarum nouiter secundum rubricam Havelbergenfis impressis per errorem omissa declarando emendauit, videlicet quod in primis vesperis dedicationis, vbi notatum est, quod dicantur preces feriales, feruentur de cetero, vt in antiquis Breuiariis cantum est, psalmi Laudate per omnia. In secundis vesperis de vna electa, vbi in libris impressis notati sunt preces feriales, feruentur preces de domina nostra.

XVI. Des Bischofs Wedego von Havelberg Verordnung, wie es mit der Prüfung derer zu halten, welche die Ordination begehren.

— Cum etiam nostris temporibus actenus in examine ordinandorum In dioecesi nostra havelbergenfi modus et forma in sacris canonibus expressi In modico sint seruati, Constare prout certius, plerosque non admittendos et inhabiles de Jure sepius fore admissos et ordinatos. Ad obuiandum igitur hu-

jusmodi periculis, Nos wedego Episcopus haelbergensis volumus, statuimus et ordinamus vniuersisque in spiritualibus vicario, necnon officiali Curie nostre, omnibusque aliis et singulis pro examine per nos ordinandorum deputatis et deputandis In virtute sancte obedientie, et sub obtestatione diuini iudicii districtius Iniungimus et mandamus, ut in cuiuslibet ordinandi examine ultra alia de Jure inquirenda seruentur modus et forma Infrascripti.

Primum itaque et generaliter seruetur pro regula, quod nemo ordinandorum, presertim de quo non constat clarissime de ydoneitate, moribus et scientia etc. suis, examini admittatur.

Item quod examinandi in antea venire debent ad locum ordinationis quinta feria ante sabbatum, ut sequenti die tota examinari possint et se confitendo preparare: alioquin non admittantur. Accedente igitur examinando Inquiratur, an sit de dioecesi haelbergensi, an sit alienus. Si fuerit alienus, siue sit religiosus uel secularis, ad quemcumque ordinem promouendus, postuletur dimissorium, et si non exhibuerit reiciatur. Si vero exhibuerit et fuerit religiosus, debet habere dimissorium sui prelati immediati et cum consensu sui Episcopi. In eo exprimi debet testimonium de ydoneitate persone et de sufficientia honestatis, morum et scientie, et si sic fuerit, admittatur sine examine, alioquin reiciatur. Si vero fuerit secularis et exhibuerit dimissorium a suo Episcopo uel eius vicario in spiritualibus habente spirituale mandatum ad id, Cautè videatur, an contineat testimonium de vita et moribus ipsius, de ydoneitate persone et scientia et titulo et tunc sine ulteriori examine admittatur, Alioquin reiciatur, Nisi tunc alias de premissis euidenter constaret. Idem fiat de exemptis etiam de dioecesi existentibus.

Si vero fuerit non alienus, sed intraneus, Tunc aut est religiosus et teneatur exhibere litteras dimissoriales sui prelati: alioquin reiciatur. Et iste littere dimissoriales etiam debent habere testimonium de ydoneitate persone etc.: Alioquin iterum reiciatur. Et hoc habet locum in huiusmodi religiosis ad quoscumque ordines velint promoueri. Item In huiusmodi religioso ordinando habente litteras suas ut debet etc., habendus est adhuc respectus super etate. Si enim velit ordinari subdiaconus habeat, XVIII. annum inchoatum, Si diaconus XX, Si presbiter XXV. Et si infra fuerit reiciatur, nisi ostenderit priuilegium. Si vero voluerit promoueri iste religiosus intraneus ad minores ordines, quamuis non habeat complete VII annos in etate, non erit cura, dummodo tamen concordant priora videlicet de litteris dimissorialibus etc. Si autem talis ordinandus intraneus fuerit secularis, Queratur ad quos velit promoueri. Si dixerit quod ad minores, queratur primo an sit baptisatus, Si nescit, queratur de patris, Si iterum nescit, queratur an parentes eius fuerint reputati pro christianis et an ipse inter christianos sit conuersatus. Item queratur an sit natus de legitimo thoro siue matrimonio; quod si non, tunc non admittatur sine dispensatione Episcopi. Item an sit confirmatus, Si non prius confirmetur. Item an habeat in etate complete septem annos, alioquin reiciatur, nisi fuerit religiosus, ut supra. Item an sit criminofus, uel irregularis, quod tales reiciantur. Postmodum examinetur hoc modo: primo legat orationem dominicam Credo in deum, Et queratur an credat omnes articulos fidei. Item examinetur in Donato et in declinando et in casibus. Si sciat admittatur. Si nichil omnino sciat reiciatur. Si vero modicum sciat et fuerit spes de profectu, iniungatur sibi strictissime, quod diligenter addifcat, Et facto per eum de hoc promisso admittatur, dummodo priora concurrant, videlicet quod non habet Impedimenta. Si vero talis Intraneus ordinatus dixerit, se velle promoueri ad sacros ordines siue ad vnum de sacris, postulentur primo formate siue littere testimoniales de prius habitis ordinibus Si vero non habuerit illos, tunc reiciatur. Et circa hoc sciendum, Si volens ordinari in sacerdotem, exhibuerit solum formatam super ordine diaconatus, non admittatur, Nisi etiam probauerit, se habere ordines priores vel nisi in formata ista exhibita contineatur, quod gradatim sit promotus, Et est nota dignum. Postmodum

queratur ab isto ordinando et habente formatas debitas, primo an sit aliquo crimine irretitus, Item an sit Infamis, Item an sit irregularis, Et si illorum aliquid confitetur reiciatur. Si dixerit quod non, nec aliter appareat, creditur ei. Item queratur de conditione siue genere, an videlicet sit seruus uel liber quod seruus, talis videlicet, qui est proprius domini uel empticius, non admittitur. Item an sit alicui obligatus ad ratiocinium, quod talis ante redditam rationem non promouetur. Item videatur caute, an talis sit viciatus, vbi videri potest, videlicet in oculis, auribus, manibus et aliis membris, vbi autem non videri poterit admittatur. Item queratur an sit Bigamus, quod talis repellitur. Item an sit legitime natus, Quia illegitimus non admittitur sine dispensatione pape. Item queratur de etate, quia si velit promoueri In Subdiaconum, oportet necessario, quod attingit in etate XVIII annum, Si in diaconum vicefimum, Si in presbiterum XXV. Alioquin si est infra, tunc reiciatur. Item queratur de qua prouincia natus est, ut secundum hoc presumi possit de moribus, Quia in vna patria siue in vna parte vnus prouincie consueuerunt homines esse virtuosiores quam in alia videlicet per experientiam cottidianam. Et hec inquisitio generaliter fiat in minoribus ordinibus. Item queratur de titulo. Si dixerit, quod velit promoueri sub titulo patrimonii, ostendatur testimonium, quod sit sufficiens uel saltem competens. Si uero sub titulo beneficii, exhibeatur institutio et ibi videatur, an sit beneficium desolatum uel minus valens, quod tunc deprehenditur fraus, vt scilicet beneficium recepit pro titulo, post ordines receptos ipsum derelicturus, prout fit tota die. In his rigorosissime procedatur in examinando, ut videlicet defectum tituli et modicitatem suppleat copiositas scientie. Nam tales si non valde bene habeant se in scientiis et ceteris, que requiruntur, reiciantur. Nam volunt post beneficia derelicta ire ad magnas ecclesias et ibi tanquam Cappellani deseruire et predicare. Si non fuerit beneficium tale, In quo iste velit residere, habendus est respectus ad beneficium, ut secundum hoc fiat examen in scientia, videlicet Nam promotus ad sollempnem parrochiam ecclesiam, habentem magnum populum, tenetur maiorem habere scientiam, quam is, qui ad modicam ecclesiam promouetur. Et iste tenetur adhuc ad maiorem scientiam, quam si habet simplex beneficium. Et si in huiusmodi scientia defecerit, reiciatur.

Item habendus est respectus ad ordinem, quem ordinandus velit recipere, Quia maior scientia requiritur in sacerdote, quam in Diacono, et maior in diacono, quam in subdiacono. Et secundum hoc regulatur examen quoad scientiam. Hodie tamen non consueuerunt petere subdiaconatum presertim seculares, Nisi mox post velint etiam habere ordines sequentes. Ideo forte non incautum iudicaretur, fieri examen tantum apud promouendum in subdiaconum, sicut in sacerdotem. Attamen premisso stante posset fieri examen quoad promouendum in subdiaconum eo modo ut sufficeret. Et si sufficiens esset in scientia quoad subdiaconum et non ultra, diceretur sibi: Si vellet promoueri ad illum ordinem, admitteretur bene, sed ultra non posse admitti, nisi plus studeret et se in moribus et ydoneitate meliorem redderet. Et si tunc accederet, Imputaret sibi ipsi, si postea reiceretur et sic maneret. In examine itaque istius ordinandi ad sacros ordines, postquam in legendo et cantando bene se habeat, Aliisque in grammatica et ceteris necessariis expeditus, Queratur quot sint sacramenta et que sint. Item que possint reiterari et que non, Item Que sit forma baptismi et sic consequenter de aliis sacramentis. Et quot sint clauis ecclesie et que sint. Item quid sit clavis ecclesie. Hec precipue querantur a curatis. Examine finito mandetur omnibus et singulis ordinandis presertim ad sacros ordines, vt confessionem faciant de omnibus peccatis, antequam accedant, Et quod se diligenter ad eucaristiam sumendam preparant. Item quod sint Conferuati. Item omnes ordinandi ad minores ordines facere debent confessionem antequam accedant, Et ad eos recipiendos se etiam diligenter deuote preparare.